

ОЦІНКА ЗАПОДІЯННЯ ШКОДИ ЗДОРОВ'Ю ПІД ЧАС СПОРТИВНИХ ЗМАГАНЬ У ПРОЄКТІ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Катеринчук К.В.

Київський національний університет технологій та дизайну

При заподіянні будь-якої шкоди здоров'ю особи, передбачено кримінальну відповідальність за відповідною статтею КК України. Але можливі випадки, коли особа сама дає згоду на спричинення її здоров'ю шкоди. Науковці з приводу заподіяння шкоди здоров'ю особи (тілесні ушкодження) зазначають, що "при згоді потерпілого на заподіяння йому тілесних ушкоджень завжди відсутня протиправність" (Жижиленко, 1927). "Заподіяння тілесного ушкодження за згодою потерпілого може усунути протиправність у тих випадках, коли цілі заподіяння є соціально корисними" (Пионтковский, 1938). П. А. Дубовець також поділяє думку переднього автора та зазначає, що "згода на заподіяння тілесних ушкоджень має бути надана від повнолітньої та осудної особи" (Дубовець, 1964). Отже, до однієї з обставин, що виключають протиправність діяння, що не визначені законодавцем у положеннях КК України, можна віднести – спортивні змагання. При цьому необхідно, щоб такі "спортивні змагання дозволялись компетентними органами і щоб заподіяння тілесних ушкоджень їх учаснику не було наслідком умисного порушення встановлених правил" (Сташис, Тацій, 2010).

У США існує цікава практика розгляду нанесення тяжких тілесних ушкоджень через призму бійки та боксерської діяльності. Наприклад, Лорд Мастіл у справі *Rv Brown* виокремив саме ціль боксу як: "... кожен боксер намагається завдати більшої шкоди супернику, ніж він сам передбачає отримати, і намагається передчасно завершити змагання; заподіяти травму головного мозку, достатньо серйозної, щоб спричинити втрату свідомості опонента або тимчасово послабити його центральну нервову систему; завдати певних ударів у м'язи або спричинити пошкодження тіла ...". Цікавим фактом є те, що саме ці ознаки і є складовими при розмежуванні "нанесенні тяжких тілесних ушкоджень" від інших злочинів, тому ця категорія справ зазвичай залишається контроверсійною (Blackett, 2014).

С. В. Расторопов зауважує, що "завданню шкоди здоров'ю особи за її згодою передують сукупність обов'язкових умов її настання. До них належать: 1) дієздатність особи (осудність та досягнення певного віку); 2) добровільність згоди (вільне волевиявлення особи, яка дає згоду на заподіяння шкоди власному здоров'ю); 3) наявність права на згоду (особа вправі надавати згоду на спричинення шкоди своєму здоров'ю); 4) своєчасність згоди (дану згоду надано до або під час діяння, що спричинило шкоду здоров'ю); 5) визначеність згоди (згода має бути конкретизована стосовно до виду шкоди й обставин, у яких вона дається та за яких заподіюється шкода); 6) ціль спричинення шкоди (суспільно корисні, нейтральні, антисоціальні)" (Расторопов, 2003). Запропонована ознака – дієздатність, на нашу думку, не може бути умовою для правомірного заподіяння шкоди здоров'ю особи, бо саме ця ознака належить до цивільно-правових категорій. Дискусійними, на наш погляд, є четверта умова –

надання згоди під час діяння, що спричинило шкоду здоров'ю, зробити таке вкрай важко або навіть не можливо, наприклад у випадку боксерського поєдинку. Крім того, особа наперед не може передбачити розмір (вид) шкоди під час заняття спортом (змагання, тренування).

Чинний Кримінальний кодекс України до обставин, що виключають протиправність діяння не відносить подібну обставину, що є передумовою для наукових дискусій. Однак розробниками Проєкту КК України в ст. 2.7.8. Заподіяння шкоди під час занять спортом зазначено:

1. Правомірним є заподіяння шкоди життю чи здоров'ю особи під час спортивного змагання або тренування, якщо: а) відповідний вид спорту у встановленому порядку визнаний в Україні, б) змагання, тренування є офіційно організованим, в) особа, якій заподіюється шкода, добровільно та заздалегідь надала згоду на зайняття цим видом спорту, і г) особа, яка заподіює шкоду, дотримується правил цього виду спорту.

2. Заподіяння шкоди під час зайняття спортом з порушенням положень частини 1 цієї статті тягне кримінальну відповідальність на загальних підставах, передбачених цим Кодексом. До перелічених у Проєкті умов правомірного заподіяння шкоди під час занять спортом (п. в ч. 1 ст. 2.7.8.) йде мова про те, що "особа, якій заподіюється шкода, добровільно та заздалегідь надала згоду на зайняття цим видом спорту". Тобто зазначається лише про згоду на заняття певним видом спорту без згадки на заподіяння шкоди життю та здоров'ю особи, на відміну від самої назви статті (Заподіяння шкоди під час занять спортом). Крім того, авторами Проєкту не конкретизована шкода – істотна, значна, тяжка (ст. 1.3.4. Розміри шкоди здоров'я).

На нашу думку, згода особи на спричинення її здоров'ю шкоди, незалежно від суспільно-корисних мотивів особи, повинна передбачати кримінальну відповідальність на загальних підставах.

ЛІТЕРАТУРА

- Баулін, Ю. В., Борисов, В. І., & Тютюгін В. І (2010). *Кримінальне право України. Загальна частина*. Харків: Право.
- Дубовец, А. П. (1964). *Ответственность за телесные повреждения по советскому уголовному праву*. Москва: Юридическая литература.
- Жижиленко, А. А. (1927). *Преступления против личности*. [Монографія]. Москва: ГИЗ.
- Кримінальний кодекс України (проєкт)*. (17 січня 2021 р.). Взято з <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2021/01/18/kontrolnyj-proekt-kk-17-01-2021.pdf>
- Пионтковский, А. А. (1938). *Преступления против личности*. Москва: Юридическое издательство НКЮ СССР.
- Расторопов, С. В. (2003). Уголовно-правовое значение согласия лица на причинение вреда своему здоровью. *Законность*, 10, 46-48.
- Blackett, R. (2014). *The Arbiter. Andrews Kurth*. Retrieved from <https://www.andrewskurth.com/insights-1119.pdf>.